

## PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/20728>

Please be advised that this information was generated on 2020-09-25 and may be subject to change.

## NIET VAN DE STRAAT

Uit Rome verwachten wij in dit deel van Europa vaak niet veel goeds. Dus viel ik van mijn stoel van verbazing toen enige weken geleden uit deze oude 'hoofdstad van de wereld' toch een moordtjding in de bus kwam vallen. Er zou daar een nieuwe vorm van hogere educatie van start zijn gegaan: de La Strada Universiteit. Mijn hart sloeg over van blijdschap en ik denk dat velen die het huidige gehakketak aan onze onderwijsinstellingen dagelijks over zich heen krijgen, ook zullen opveren bij de gedachte aan de straat als redelijk alternatief leertraject. De basisfilosofie is in ieder geval reuze simpel. Ligt de grootste wijsheid van oudsher niet op straat? Is het falen van de beroepspolitiek niet omgekeerd evenredig met de mate waarin men in dergelijke kringen op straat vertoeft? Van de nood een deugd maken is geen domme strategie en wat mij betreft kwam de La Strada Universiteit dan ook echt geen dag te vroeg.

Het hoofdbestanddeel van het curriculum bestaat uit een *cours intensif* in het (over)leven. Onder de blauwe hemel, tussen de fecaliën, condooms en andere concrete blijken van organisch functioneren word je voor minder dan dertig piek bijgespijkerd in vaardigheden om ook zonder geld te bestaan in de grote stad. De officiële term voor dit alles rolt ook al zo lekker uit de mond: barbonologie, oftewel zwerverskunde. In de eerste leergang in Rome werd het nodige achtenswaardigs te berde gebracht. Zo werd er – noteert U 'm? – met klem gewaarschuwd voor teveel 'vocht op de nieren en de lever' (bron NRC-Handelsblad).

Onze kwaliteitskranten besteedden aan het bericht maar mondjesmaat aandacht. En in de bestuurlijke coterieën is al helemaal niet gereageerd. 'Hier zijn de vangnetten stevig, zo'n vaart loopt het in Nederland niet,' zal men daar wel gemijmerd hebben tegen de zachtpurpere achtergrondjubel van de laatste Miljoenennota. Fout, fout en nog eens fout: zo'n vaart loopt het in Nederland namelijk wel. En al jaren. En met name in de volksgezondheid. Daar kunt U Uw barbonologische borst maar beter natmaken. Eigen risico lijkt van de baan, maar eigen bijdragen zullen voor menigeen wel degelijk een duw te ver blijken in de richting van een permanent verblijf op la strada. En echt véél meer open lucht dan goed-is-voor-de-mens zal het droeve lot zijn van dat deel van onze bevolking dat niet zo officieel in de annalen van onze staatsboekhouding staat opgetekend.

Vooraf deze laatste groep krijgt het vanaf begin volgend jaar hard te verduren. Op 1 januari loopt de nieuwe Algemene Bijstandswet van stapel. In combinatie met de effecten van de Koppelingswet wordt het voor illegalen hoogst riskant om nog voet op Nederlandse bodem te zetten. Dat levert de staat geld op, en daaruit is – o schijnheiligheid – weer een Nood-Potje gemaakt, voor volksgezondheid, voor onverhoopte 'crisisgevallen' onder de resterende onverzekerde illegalen. Vooral is daarbij gedacht aan risico's voor de rest van ons brave burgers, zoals niet-behandelde tuberculose en

dergelijke, waar het illegale deel van onze bevolking zo bovenmatig mee behept zou zijn. Dat Potje bevat natuurlijk lang niet genoeg geld voor wat er allemaal nog gedaan moet worden, maar wie de aanvullingen zal betalen, daar is men nog even niet uit. Dat balletje wordt nu al weken rondgevoet. Organisaties als de hoofdstedelijke ziektekostenverzekeraar ZAO en de Amsterdamse Witte Jas trekken hevig aan de bel. Er is onlangs zelfs een NRV-advies over dit alles verschenen. Men organiseert de ene conferentie na de andere, maar de teerling lijkt geworpen: men zal het met Het Potje moeten doen. De bittere ironie is echter dat de criteria om van het potje gebruik te kunnen maken overal op lijken te slaan, behalve op het soort zorg dat mogelijk voor illegalen van nutte zou kunnen zijn. Wie bedenkt er nu zoiets?

De kern van de sores steekt volgens mij echter nog een laag dieper dan wel of geen Potjes. De Potjes zijn slechts het vege teken van ons nadenken, of beter gezegd: ons gebrek aan coherente visie op public health aan het einde van de twintigste eeuw. Al jaren wordt geroepen dat public health/preventie de kurk is waarop volksgezondheidsbeleid drijft. In de laatste nota 'Gezond en Wel' van Minister Borst wordt dat weer met zoveel woorden beaamd. Wat echter ontbreekt is een Brede – misschien zelfs wel Grootse – Visie, een adequate gezondheidsleer en de daarbij behorende financiële armslag om de juiste – dus op de straat van anno 1995 toegesneden – public health te plegen. Korte termijn-overwegingen maken overal de dienst uit: en dat heet dan pragmatiek. GGD-directeuren besteden een groter deel van hun tijd aan het met gemeente-besturen te steggelen over hoe dicht men bij het minimum mag gaan zitten, dan aan de inhoud van de public health zelf. De discussies over de ontwikkelingen in het financieringswezen van de zorg zijn weer weggemoffeld in de binnenkamers, in plaats van voor iedereen luid hoorbaar te zijn in de openbare ruimten van de media. Wie zijn oor in die binnenkamers te luisteren legt zal – tenzij hij zorgverzekeraar is – niet vrolijk worden gestemd. Het treurigst zullen zaken uitpakken voor die mensen die zorg het meest nodig zullen hebben.

Temidden van deze toestanden sloeg ik dezer dagen weer eens het bekende boek op van de negentiende-eeuwse engelse public health dokter John Simon, 'Sanitary Institutions'. Met weemoed! Ik denk dat wij hoog toe zijn aan een twintigste-eeuwse equivalent van zulke visionairen, mensen die inzicht in la strada paren aan inzicht in het politieke bedrijf. Ongetwijfeld zijn er onder U mensen van een dergelijke allure... Uw tijd om public health van de ondergang te redden is krap, dus: get up and show your face, in the political strada!

*Godelieve van Heteren, universitair docent medische geschiedenis, KU Nijmegen.*